Štvrtok 14. novembra 2019

P9_TA(2019)0058

Kriminalizácia sexuálnej výchovy v Poľsku

Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. novembra 2019 o kriminalizácii sexuálnej výchovy v Poľsku (2019/2891(RSP))

(2021/C 208/05)

Európsky parlament,

— so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv z 10. decembra 1948,

— so zreteľom na ciele udržateľného rozvoja OSN (CUR),

— so zreteľom na Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor), ktorý bol sprístupnený na podpis v Istanbule 11. mája 2011,

— so zreteľom na Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním (Dohovor z Lanzarote) z 25. októbra 2007,

— so zreteľom na Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (ďalej len „DODŽ“) z 18. decembra 1979,

— so zreteľom na Dohovor OSN o právach dieťaťa (ďalej len „DPD“) z 20. novembra 1989,

— so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“),

— so zreteľom na Pekinskú deklaráciu a akčnú platformu, ktoré boli prijaté na štvrtej svetovej konferencii OSN o ženách 15. septembra 1995, a na následné záverečné dokumenty prijaté na mimoriadnych zasadnutiach OSN Peking + 5 (2005), Peking + 15 (2010) a Peking + 20 (2015),

— so zreteľom na Medzinárodnú konferenciu o populácii a rozvoji, ktorá sa konala v Káhire v roku 1994, a na jej akčný program,

— so zreteľom na medzinárodné technické usmernenia UNESCO z roku 2018 týkajúce sa sexuálnej výchovy,

— so zreteľom na operačné usmernenia Populačného fondu OSN (UNFPA) z roku 2014 týkajúce sa komplexnej sexuálnej výchovy,

— so zreteľom na normy pre sexuálnu výchovu v Európe vypracované Regionálnym úradom Svetovej zdravotníckej organizácie (ďalej len „WHO“) pre Európu a Spolkovým centrom pre vzdelávanie v oblasti zdravia v Nemecku,

— so zreteľom na správu komisára Rady Európy pre ľudské práva zo 4. decembra 2017 s názvom Sexuálne a reprodukčné zdravie a práva žien v Európe,

— so zreteľom na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) z 20. júna 2017 vo veci Bayev a iní/Rusko,

— so zreteľom na Smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii ([1]), ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV z 22. decembra 2003 o boji proti sexuálnemu vykorisťovaniu detí a detskej pornografii ([2]),

— so zreteľom na prieskum Európskej únie o lesbičkách, homosexuáloch, bisexuáloch a transrodových osobách, ktorý zverejnila Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA) v roku 2019,

— so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Poľsku a najmä na uznesenie z 15. novembra 2017 o situácii v oblasti právneho štátu a demokracie v Poľsku ([3]),

— so zreteľom na správu zo služobnej cesty Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť z 10. júla 2017 po jej služobnej ceste do Poľska v dňoch 22. – 24. mája 2017,

— so zreteľom na správu zo služobnej cesty Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci z 3. decembra 2018 v nadväznosti na vyslanie delegácie ad hoc do Poľska k situácii v oblasti právneho štátu (19. – 21. septembra 2018),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 13. februára 2019 o odmietavom postoji k právam žien a rodovej rovnosti zaznamenanom v EÚ ([4]),

— so zreteľom na článok 132 ods. 2 rokovacieho poriadku,

A. keďže 17. júla 2019 iniciatíva Stop pedofílii predložila poľskému Sejmu občiansku iniciatívu týkajúcu sa zmeny článku 200b poľského trestného zákonníka;

B. keďže 15. októbra 2019 v nadväznosti na parlamentné voľby a obnovenie pozastaveného ného zasadnutia Sejm rokoval o návrhu zákona v prvom čítaní a 16. októbra 2019 hlasoval o návrhu na zamietnutie návrhu zákona; keďže po začatí otváracieho zasadnutia novozvoleného Sejmu 12. novembra 2019 sa očakáva obnovenie legislatívneho postupu;

C. keďže údajným účelom návrhu zákona je zmeniť a doplniť existujúce zákony o prevencii pedofílie a boji proti nej; keďže zrovnávanie komplexnej sexuálnej výchovy mladých ľudí s podporou pedofílie je znepokojujúce, zavádzajúce a škodlivé;

D. keďže nové ustanovenia návrhu zákona stanovujú, že každý, kto verejne propaguje alebo schvaľuje zapájanie neplnoletých osôb do pohlavného styku, bude potrestaný odňatím slobody až na dva roky;

E. keďže uvedené ustanovenia sa uplatňujú aj na prípady používania hromadnej komunikácie s cieľom propagovať alebo schvaľovať zapájanie neplnoletých osôb do pohlavného styku alebo inej sexuálnej činnosti, a na povolanie súvisiace so vzdelávaním, liečbou alebo starostlivosťou alebo opatrovníctvom maloletých osôb s trestom odňatia slobody až na tri roky; keďže boli predložené návrhy na ďalšie zvýšenie tohto trestu na päť rokov;

F. keďže takéto ustanovenia by v podstate kriminalizovali poskytovanie komplexnej sexuálnej výchovy neplnoletým osobám pod zámienkou prevencie pedofílie, čo by malo vplyv okrem iného na pedagógov, aktivistov, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, psychológov, vydavateľov a novinárov a dokonca aj na rodičov alebo zákonných zástupcov;

G. keďže ústavná zásada proporcionality znamená, že zákonodarcovia nemajú neobmedzený priestor na voľné uváženie pri stanovovaní pravidiel trestného práva a že trestné právo by sa malo používať len ako krajné opatrenie, a teda v súlade so zásadou *ultima ratio*; keďže tento návrh zákona by bol v rozpore s touto zásadou;

([1]) Ú. v. EÚ L 335, 17.12.2011, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 13, 20.1.2004, s. 44.
([3]) Ú. v. EÚ C 356, 4.10.2018, s. 44.
([4]) Prijaté texty, P8_TA(2019)0111.

Štvrtok 14. novembra 2019

H. keďže Poľsko ratifikovalo Istanbulský dohovor, Dohovor z Lanzarote, DODŽ a DPD a je podľa medzinárodného práva v oblasti ľudských práv povinné poskytovať prístup ku komplexnej sexuálnej výchove a informáciám vrátane informácií o rizikách sexuálneho vykorisťovania a zneužívania a stavať sa proti rodovým stereotypom v spoločnosti;

I. keďže poskytovanie určitej formy sexuálnej výchovy a vzdelávania je už povinné v 20 členských štátoch; keďže niektoré členské štáty vrátane Poľska nedodržali normy pre sexuálnu výchovu v Európe, ktoré vypracovala WHO;

J. keďže komplexná sexuálna výchova je proces výučby a učenia sa o kognitívnych, emocionálnych, fyzických a sociálnych aspektoch sexuality a zameriava sa na vybavenie detí a mladých ľudí vedomosťami, zručnosťami, postojmi a hodnotami, ktoré im umožnia chrániť svoje zdravie, telesnú pohodu a dôstojnosť; keďže komplexná sexuálna výchova by deťom a mladým ľuďom umožnila rozvíjať dôstojné sociálne a sexuálne vzťahy, a zároveň zvažovať, ako ich výber ovplyvňuje ich vlastný telesný a duševný stav a stav iných osôb; keďže by to tiež umožnilo deťom a mladým ľuďom pochopiť a zabezpečiť ochranu svojich práv počas celého života;

K. keďže poskytovanie komplexnej sexuálnej výchovy je jedným z hlavných nástrojov na splnenie záväzkov, ku ktorým došlo pri príležitosti 25. výročia Medzinárodnej konferencie o populácii a rozvoji (ICPD25), a to konkrétne pokrytie potrieb pri plánovaní rodiny, nulová úmrtnosť matiek v prípadoch, keď sa tomu dalo predísť a nulové rodovo motivované násilie a škodlivé praktiky páchané na ženách, dievčatách a mladých ľuďoch;

L. keďže podľa Charty, EDĽP a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sexuálne a reprodukčné zdravie žien súvisí s viacerými ľudskými právami vrátane práva na život a dôstojnosť, práva na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním, práva na prístup k zdravotnej starostlivosti, práva na súkromie, práva na vzdelanie a zákazu diskriminácie, čo sa odráža aj v poľskej ústave;

M. keďže návrh zákona možno považovať za ďalší pokus o obmedzenie sexuálnych a reprodukčných práv v Poľsku v posledných rokoch; keďže pokus o ďalšie obmedzenie práva na umelé prerušenie tehotenstva bol zastavený v roku 2018 v dôsledku masového odporu poľských občanov v podobe pochodov „čiernych piatkov“;

N. keďže ESĽP uviedol, že v citlivých otázkach, ako napríklad počas verejnej diskusie o sexuálnej výchove, kde názory rodičov, vzdelávacie politiky a právo tretích strán na slobodu prejavu musia byť vyvážené, nemajú orgány inú možnosť, ako využívať kritériá objektívnosti, plurality, vedeckej presnosti a v konečnom dôsledku užitočnosti konkrétneho druhu informácií pre mladých divákov;

O. keďže mnohé deti a dospievajúci sa najskôr dozvedajú o intímnych vzťahoch z pornografie, najmä na internete, a od protirečivých správ od svojich spolužiakov; keďže sexuálna výchova je v tejto súvislosti ešte dôležitejšia s cieľom poskytnúť mladým ľuďom potrebné nástroje na bezpečnú navigáciu na internete a v sociálnych médiách a na to, aby sa nestali obeťami obchodovania s deťmi na sexuálne účely (tzv. grooming), s cieľom pomôcť im získať zmysel pre pozorovaný obsah a identifikovať faktické informácie a prítomnosť rodových stereotypov a sexizmu;

P. keďže neplnoleté osoby môžu okrem nedostatku vedomostí čeliť aj prekážkam v prístupe k antikoncepcii, ako sú reštriktívne zákony a politiky týkajúce sa poskytovania antikoncepcie; keďže aj keď dospievajúci môžu získavať antikoncepciu, možno im v tom zabrániť v dôsledku stigmatizácie sexuálnej aktivity mimo manželského prostredia a/alebo antikoncepcie, strachu z vedľajších účinkov alebo nedostatku vedomostí o správnom používaní antikoncepcie; keďže podľa poľského práva, pokiaľ ide o vek súhlasu, sú dospievajúci starší ako 15 rokov z právneho hľadiska spôsobilí poskytnúť súhlas s pohlavným stykom; keďže stále potrebujú súhlas svojho zákonného zástupcu, aby získali lekársky predpis na antikoncepciu;

Q. keďže sexuálne násilie je rozšírené a postihuje najmä neplnoleté osoby a malo by sa odstrániť; keďže tehotenstvo dospievajúcich je naďalej závažným sociálnym problémom a môže prispievať k úmrtnosti matiek a detí; keďže komplexná sexuálna výchova pomáha odstraňovať rodové stereotypy a predchádzať rodovo motivovanému násiliu;

1. pripomína, že sexuálne zdravie má zásadný význam pre celkové zdravie a duševný a telesný stav jednotlivcov, párov a rodín, ako aj pre sociálny a hospodársky rozvoj spoločenstiev a štátov, a že prístup k zdraviu vrátane sexuálneho a reprodukčného zdravia je ľudským právom;

2. vyjadruje hlboké znepokojenie nad mimoriadne vágnymi, rozsiahlymi a neprimeranými ustanoveniami návrhu zákona, ktoré sa de facto snažia kriminalizovať šírenie sexuálnej výchovy neplnoletým osobám a ktorých rozsah pôsobnosti potenciálne ohrozuje všetky osoby a najmä osoby pracujúce v oblasti sexuálnej výchovy vrátane učiteľov, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, autorov, vydavateľov, organizácií občianskej spoločnosti, novinárov a rodičov alebo zákonných zástupcov, pričom za vyučovanie o ľudskej sexualite, zdravotných a intímnych vzťahoch hrozí trest odňatia slobody až na tri roky; je naďalej znepokojený tým, že tento návrh zákona by mal nepriaznivý vplyv na pedagógov a že jednou z hlavných prekážok sexuálnej výchovy je skutočnosť, že pedagógovia nie sú podporovaní;

3. dôrazne pripomína, že prístup ku komplexným informáciám primeraným veku o pohlavnom styku a sexualite a prístup k sexuálnej a reprodukčnej zdravotnej starostlivosti vrátane sexuálnej výchovy, plánovania rodičovstva, spôsobov antikoncepcie a bezpečného a legálneho umelého prerušenia tehotenstva je nevyhnutný na vytvorenie pozitívneho a rešpektujúceho prístupu k sexualite a sexuálnym vzťahom, a k možnosti mať bezpečné sexuálne skúsenosti bez nátlaku, diskriminácie a násilia; nabáda všetky členské štáty, aby zaviedli komplexnú a vekovo primeranú výchovu v oblasti sexuality a vzťahov pre mladých ľudí v školách;

4. pripomína, že takéto vzdelávanie je nevyhnutnou súčasťou školských osnov s cieľom splniť normy WHO pre Európu na vzdelávanie a ochranu mladých ľudí; potvrdzuje, že takéto vzdelávanie by malo zahŕňať témy ako sexuálna orientácia a rodová identita, sexuálne prejavy, vzťahy a potvrdzujúci súhlas a informácie o negatívnych dôsledkoch alebo podmienkach, ako sú pohlavne prenosné infekcie (sexuálne prenosné infekcie) a HIV, neúmyselné tehotenstvo, sexuálne násilie a škodlivé praktiky, ako je grooming a mrzačenie ženských pohlavných orgánov;

5. pripomína, že vzdelávanie je okrem samostatného základného práva aj podmienkou uplatňovania iných základných práv a slobôd, ktoré zaručuje článok 2 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „Zmluva o EÚ“), poľská ústava a Charta; zdôrazňuje, že nedostatok informácií a vzdelávania o pohlavnom styku a sexualite mladých ľudí nechráni, ale skôr ohrozuje ich duševný a telesný stav tým, že sú zraniteľnejší a menej vybavení na rozpoznanie sexuálneho vykorisťovania, zneužívania a násilia vrátane domáceho násilia a online foriem zneužívania, ako sú kybernetické násilie, online obťažovanie a pornografická pomsta; domnieva sa, že komplexná sexuálna výchova má pozitívny vplyv aj na výsledky v oblasti rodovej rovnosti vrátane zmeny škodlivých rodových noriem a postojov k rodovo motivovanému násiliu, čo pomáha predchádzať násiliu zo strany intímneho partnera a sexuálnemu nátlaku, prelomeniu mlčania okolo sexuálneho násilia, sexuálneho vykorisťovania alebo zneužívania a posilňuje postavenie mladých ľudí pri hľadaní pomoci;

6. zdôrazňuje význam vzdelávania v oblasti zdravia a sexuality, najmä pre dievčatá a mladých LGBTI ľudí, na ktorých majú osobitný vplyv nespravodlivé rodové normy; zdôrazňuje, že takéto vzdelávanie musí zahŕňať vyučovanie mladých ľudí o vzťahoch založených na rodovej rovnosti, súhlase a vzájomnom rešpektovaní ako o spôsobe prevencie a boja proti rodovým stereotypom, homofóbii, transfóbii a rodovo motivovanému násiliu; konštatuje, že sexuálna výchova nemá za následok skoršiu pohlavnú aktivitu;

7. pripomína, že v článku 23 smernice 2011/93/EÚ sa členské štáty vrátane Poľska vyzývajú, aby prijali vhodné opatrenia s príslušnými organizáciami občianskej spoločnosti s cieľom zvýšiť informovanosť a znížiť riziko, že deti sa stanú obeťami sexuálneho zneužívania alebo vykorisťovania;

8. uznáva dôležitú úlohu občianskej spoločnosti pri poskytovaní sexuálnej výchovy; žiada, aby boli k dispozícii primerané finančné prostriedky pre príslušné organizácie prostredníctvom rôznych nástrojov financovania na úrovni EÚ, ako je viacročný finančný rámec na roky 2021 – 2027 Práva a hodnoty a iné pilotné projekty EÚ, ktoré by mohli mať vplyv na túto oblasť;

Štvrtok 14. novembra 2019

9. odsudzuje nedávny vývoj v Poľsku, ktorý sa uberá smerom nepravdivých informácií, stigmatizácie a zákazu sexuálnej výchovy, a najmä neprimeraný, nevhodný a chybný obsah odôvodnenia uvedeného v návrhu zákona; vyzýva poľský parlament, aby sa zdržal prijatia návrhu zákona a aby zabezpečil, aby mladí ľudia mali prístup ku komplexnej sexuálnej výchove a aby tí, ktorí takéto vzdelávanie a informácie poskytujú, boli v tom vecne a objektívne podporovaní;

10. vyzýva Radu, aby riešila túto záležitosť a ďalšie obvinenia z porušovania základných práv v Poľsku v kontexte svojich súčasných vypočutí o situácii v Poľsku v súlade s článkom 7 ods. 1 Zmluvy o EÚ;

11. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Komisii a Rade, poľskému prezidentovi, vláde a parlamentu a vládam a parlamentom členských štátov.